

[Harald Petersen.]

et ordinært Statsbudget, saaledes som det fremtræder paa Finansloven og Statsregnskabet, og hvis Særkende det er, at disse Budgetters Udgifter dækkes af virkelige Statsindtægter, dels Skatter og dels Laan, som paa normal Maade optages paa Kapitalmarkedet.

Det andet Budget, som Staten har opereret med i disse Aar, og som nu og i den kommende Tid vil rejse baade pengepolitiske, prismæssige og erhvervsøkonomiske Problemer, har sin Rod i den Garanti, som Staten har ydet for visse af Nationalbankens Kreditter, de to bekendte Konti: Clearingkontoen og Værnemagtskontoen. Formelt er dette andet Budget vel et Mellemværende af særlig Art imellem Staten, Nationalbanken og den aktuelle Debitor, nemlig den tyske Stat, men i sine Virkninger for dansk Finansvæsen og dansk Pengepolitik i det hele taget er der, saa længe de nuværende Forhold bestaar, faktisk og praktisk her Tale om et ekstraordinært Krigsbudget, der udelukkende finansieres gennem Laan i Seddelbanken. Hvorvidt disse fremmede Tilgodehavender til sin Tid vil kunne mobiliseres i den internationale Vareomsætning til Gavn for dansk Økonomi, maa Tiden vise; men det er jo et Spørgsmaal, der for Tiden ligger uden for Diskussion. Jeg har blot ønsket at understrege, at Staten her har et ekstraordinært Budget at tumle med, et Budget, som jo danner Baggrunden for det Anti-Inflationsprogram, der delvis er gennemført, og som delvis forberedes, og som naturligvis maa udbygges baade fast og konsekvent i Overensstemmelse med de skiftende Forudsætninger, vor Økonomi i den kommende Tid kan blive stillet over for. Indirekte virker derfor dette ekstraordinære Budget, der finansieres udelukkende gennem Laan i Seddelbanken, ind paa det ordinære Statsbudget, og bl. a. den Omstændighed faar Konsekvenser med Hensyn til Opstillingen af visse Passivposter paa Statens Status.

Udgangspunktet for de Henstillinger, jeg tillader mig at rette til Finansministeren, er dette, at med det kolossale Omfang, den offentlige Økonomi har faaet i de senere Aar, kan baade Rigsdag og Offentlighed gøre Krav paa, at de Oplysninger om den finansielle Tilstand, som Bevillingslove og Statsregnskaber, og kommunale Regnskaber med for øvrigt, giver, er saa udtømmende, saa klare, saa overskuelige og saa let tilgængelige, som Regnskabsoversigter nu engang kan være. Vi

er vel alle enige om, at Finanspolitikken er et overmaade vigtigt og tillige et intergrerende Led i hele Landets økonomiske Politik. Saadan vil det altid være, men ikke mindst i den nuværende Situation fremtræder denne Sammenhæng paa en lige saa klar som dystre Baggrund. Man kan altid strides om, hvor Grænsen skal gaa for de Udgifter, den offentlige Husholdning sætter sig for. Man kan naturligvis aldrig give almengyldige Retningslinier paa dette Omraade gældende for alle Tider og alle Situationer, og Dogmatikken maa her som paa alle andre Omraader vige for de stadig skiftende Forudsætninger, der findes, naar man skal afstemme den praktiske Politik efter Helhedens Interesser. Men der maa formentlig kunne skabes Enighed om, at Billedet af den offentlige Husholdning maa være fuldstændigt, og at det af Statens og Kommunernes Regnskaber klart fremgaar, hvor stor en Del af Nationalindtægten de offentlige Kasser forvalter, hvad enten det drejer sig om Beskatningen eller paa anden Maade. Det, jeg ønsker i denne Henseende, er med andre Ord, at man saa vidt muligt søger at foretage en rent talmæssig Opgørelse af Nationalindtægtens Anvendelse, saaledes at man kan se, dels hvor meget den offentlige Husholdning gennem Stat og Kommune administrerer, dels hvor stor en Andel Næringslivet kan disponere over, enten til Forbrug eller til Investering. En saadan Sondring vil have almen Interesse baade finanspolitisk og konjunkturpolitisk og ud fra beskæftigelsesmæssige Synspunkter; men paa dette Punkt forekommer det mig, at den Opstilling, der nu anvendes i statistiske Publikationer baade for Statens og Kommunernes Vedkommende, ikke er saa fyldestgørende, som den kunde være. Man faar slet ikke af den nu anvendte Postering paa Statens Driftsregnskab den rette Forestilling om, hvor store Beløb den offentlige Husholdning direkte eller indirekte forvalter for Borgernes Regning og Risiko, og det kommer jo af, at man her i Landet gennem umindelige Tider med Hensyn til disse Regnskabsopstillinger har brugt en Blanding af Netto- og Bruttoposteringer. Et Blik paa Skatter og Afgifter alene giver nemlig ikke det rette Perspektiv i den Henseende. F. Eks. driver Staten en Række store Virksomheder, endda store Monopolvirksomheder, hvis Omsætning løber op i Hundrevis af Millioner Kroner, men det fremgaar slet ikke af Hovedoversigten over Statsregnskab og Budget, idet man paa Oversigten over Driftsregnskabet nøjes med at opføre Differencen mellem de helt eller